

راز حیات و فروپاشی تمدنها بررسی شد/ عوامل هلاکت اقوام در قرآن

نودوسومین نشست موعود با دو موضوع «راز فروپاشی اندلس» و «حیات و مرگ تمدنها» با سخنرانی دکتر محمدحسین رجیبی دوانی و استاد اسماعیل شفیعی سروستانی در سالن اندیشه حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی برگزار شد.

نودوسومین نشست موعود با دو موضوع «راز فروپاشی اندلس» و «حیات و مرگ تمدنها» با سخنرانی دکتر محمدحسین رجیبی دوانی و استاد اسماعیل شفیعی سروستانی در سالن اندیشه حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی برگزار شد.

به گزارش خبرگزاری مهر، نود و سومین نشست موعود با دو موضوع «راز فروپاشی اندلس» و «حیات و مرگ تمدنها» با سخنرانی دکتر محمدحسین رجیبی دوانی و استاد اسماعیل شفیعی سروستانی در سالن اندیشه حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی برگزار شد.

در این نشست نکات عبرت آموزی درباره نحوه اوج گیری و سقوط دولتها و تمدنها بیان شد. دکتر رجیبی دوانی، فروپاشی تأسف بار اندلس را با تکیه بر نقطه عطفهای تاریخی رفته بر آن دولت بیان کرد و پس از آن استاد شفیعی سروستانی، سنت الهی را درباره حیات و مرگ تمدنها با استناد به آیات قرآن و روایات شرح دادند.

غفلت از دشمن، بزرگترین اشتباه مسلمانان اندلس

دکتر محمدحسین رجیبی دوانی، با بیان تاریخی به نحوه ی ورود مسلمانان به شبه جزیره ایبری و سرزمین اسپانیا، اشاره کردند که چگونه گروهی از مسلمانان در زمان خلافت «ولید بن عبدالملک مروان» از شمال آفریقا وارد اسپانیا شدند و با هدف سلطه بر آن، با پادشاهانش جنگیدند و بر آنها پیروز شدند.

وی بیان کرد: از منظر مردم اسپانیا، مسلمانان، منجیان آنها از دست پادشاهان ستمگر بودند. این در حالی بود که پادشاهان اسپانیا که تار و مار شده بودند، از این سرزمین گریختند و در شبه جزیره «استاریا» در پشت کوه هایی پناه گرفتند و نخستین اشتباه مسلمانان در همین مقطع صورت پذیرفت.

وی در شرح این اشتباه گفت: بزرگترین اشتباه مسلمانان این بود که پادشاهان و فراریان را قلع و قمع نکردند یا حداقل تحت اختیار خود درنیاورند. فراریان در تنگنا و سختی و گرسنگی در چنان فشاری قرار گرفتند که چیزی نمانده بود که به طور کامل نابود شوند. متأسفانه غفلت مسلمانان از این پادشاهان و فراریان باعث شد که همین گروه کوچک و در تنگنا قرار گرفته، کم کم قدرت بگیرند و بعد از ۸۰۰ سال مسلمان ها را به طور کامل از اسپانیا بیرون برانند.

آنگاه سخنران به استقلال اندلس از حکومت عباسیان توسط «عبد الرحمن بن معاویه بن هشام بن عبد الملک بن مروان» (از بنی امیه) و سرکوب مخالفانش از بنی عباس اشاره کرد. کسی که به دست او در اندلس حکومتی توسط امویان در سال ۱۲۸ هـ. ق. تشکیل شد و تا ۴۲۲ هـ. ق. ادامه یافت.

آغاز سقوط اندلس در اوج

پژوهشگر حوزه تاریخ با بررسی اوضاع اروپا در زمان ورود مسلمانان به اندلس، آن دوره ی تاریخ اروپائیان را دوره ی عقب ماندگی و بربریت آنان معرفی کرد؛ به گونه ای که وقتی لشکر فرانسه در مقابل مسلمانان قرار گرفت، مسلمانان از بربریت آنها که لباس های پوست گرگ ماندی به تن داشتند و همچنین با مشاهده ی ابزار و سلاح های بدوی آنان به حیرت افتادند.

سخنران در ادامه بیان کرد: اوج ثروتمندی و پیشرفت تمدنی مسلمانان در اسپانیا در زمان «عبدالرحمن سوم» اتفاق افتاد. او از برخی نموده های اوج گیری مسلمانان در اندلس از جمله سیطره ی فکری آنان در اروپا، تمدن سازی آنها در شهرهای اسپانیا (از جمله مادرید و بارسلونا و...)، معماری هنرمندانه در مساجد و قصرها، تأسیس کتابخانه ها و بیمارستان های بزرگ و پیشرفته و... نام برد و بیان کرد که شکوفایی این دوران تحت تأثیر شیعیان آل بویه در شرق اسلامی بود.

دکتر رجیبی دوانی، «ملوک الطوائفی شدن» حکومت مسلمانان در اندلس که به خاطر در هم آمیخته شدن دولت امویان و عامریان بود را در همین دوران اوج گیری دانست که مقدمات سقوط مسلمانان اندلس را پدید آورد؛ چرا که مسیحیانی که در دوران های قبل توسط مسلمانان ضعیف شده بودند، اکنون با حمایت پاپ، جرئت لشکرکشی به اندلس را پیدا کردند و همزمان

با وارد آوردن فشار نظامی بر اندلس، وضعیت فرهنگی آنان را نیز دچار استحاله و دگرگونی کردند.

وی در شرح زمینه های سقوط مسلمانان اندلس بیان کرد: متأسفانه دولت های کوچک تشکیل شده در اندلس، به خاطر رقابت هایی که با هم داشتند، حاضر شدند که با مسیحیان برضد همدیگر همکاری کنند. این هم از درس هایی است که می شود از این برهه ی تاریخی گرفت. مسیحیان هم استقبال می کردند؛ یک دولت را علیه دولت مسلمان دیگر یاری می کردند و وقتی حکمرانی از حکمرانان مسلمانان نابود می شد، سراغ متحد خود می رفتند و او را نیز در هم می کوبیدند تا اینکه نیمی از سرزمین اندلس از دست مسلمانان خارج شد.

سخنران بیان کرد که مسلمانان که اوضاع را چنین دیدند، با حکومت «مرا بطون»، که در مراکش دولت قدرتمندی پدید آورده بود، متحد شدند و امیر مرا بطون به اندلس لشکر کشید و مسیحیان با همکاری مرا بطون و مسلمانان اندلس شکست خورد. اما وقتی مرا بطون بر اندلس حاکم شد، خود با فرو رفتن در چرب و نرم اوضاع رو به راه اسپانیا و از دست دادن روحیه ی جنگ آوری دچار انحطاط گردید. بدین ترتیب مسیحیان دوباره شروع به پیشروی در اندلس کردند. این بار مسلمانان دست به دامن حکومت «موحدون» در مراکش شدند و بار دیگر مسیحیان را از اسپانیا بیرون راندند؛ اما دولت موحدون هم دچار انحطاط گردید و حکومت مسلمانان اندلس برای بار سوم به صورت ملوک الطوائفی در آمد و مسیحیان در این شکست سوم، بخش اعظمی از اندلس را در اختیار خود گرفتند.

پاکسازی مسلمانان از گرانادا با استحاله فرهنگی آنان

دکتر رجیبی بیان کرد که تنها حکومت باقی مانده ی مسلمانان اندلس به «گراناطه» (گرانادا) محدود شد و همین حکومت، به صورت قدرتمندی مقابل مسیحیان، که حالا در بسیاری از بخش های اروپا مسلط شده بودند، ایستادگی کرد. سخنران در بیان دسیسه چینی مسیحیان برای پاکسازی مسلمانان از اروپا چند عامل را سبب ساز شکست مسلمانان در اسپانیا معرفی نمود؛ از جمله:

۱. به فساد کشیده شدن حاکمان اندلس با استفاده از ثروتهای عظیم سرزمین اندلس؛

۲. رواج تفاخر گرایی به اصل و نسب قومی و از بین رفتن مؤاخات که سبب ساز جنگ های بسیاری میان عرب ها و بربر ها، جنگ عرب یمنی و عرب مضرّی گشت. تا جایی که می بینیم تعداد کشته های این جنگ ها بیش از تعداد کشتگان در جنگ میان مسلمانان و مسیحیان بود.

۳. تجمل گرایی حاکمان و امرا که سبب غلبه اشرافی گری بر دین گرایی شد.

۴. غفلت از ظرفیتهای فرهنگی اسلام.

۵. افزایش فحشا و فساد به خاطر وجود مراکز علنی فساد و فحشا در اندلس، آمیختن زندگی مسیحیان با مسلمانان، به بیراهه کشاندن جوانان مسلمانان با زنان فتنه گر مسیحی با تشویق رهبران دینی مسیحی و تضعیف روحیه ی ایمانی مسلمانان.

۶. دنیازدگی بسیار شدید حاکمان و مردم.

۷. اعتماد کردن به دشمن با انگیزه ی تثبیت موقعیت مسلمانان.

تاریخ، حتماً تکرار می شود

پس از سخنرانی دکتر رجیبی دوانی، سردبیر ماهنامه موعود، اسماعیل شفیعی سروستانی، سخنان خود را با عنوان «حیات و مرگ تمدنها»، با رویکرد به قرآن کریم شروع کردند.

وی با بیان اینکه «تاریخ تکرار می گردد»، عبرت گیری از تاریخ را لازم دانست و بیان کرد: هر چند صورت تاریخ تکرار نمی گردد، اما باطن آن تکرار می شود و این به ستنی الهی بازمی گردد که در صورت ایجاد شرایطی خاص، نتیجه ای خاص حاصل می آید.

اسماعیل شفیعی سروستانی با اشاره به «قواعد حاکم بر تمامی عوالم» شرح دادند که اگر در جهان فیزیکی، قوانین ثابتی جاری و

قابل شناسایی است، در عوالم غیرمادی و متافیزیکی هم قواعد و سنت های ثابتی جاری و به صورت دقیق تری عمل می کنند و همین قوانین و قواعدند که سنتهای تاریخی را رقم می زنند.

وی افزود: بنابراین مفهوم عبرت گرفتن از تاریخ، توجه کردن به این نکته است که مجموعه ای از سنن و قواعد ثابتی همواره در میان عالم جاری است و حسب این سنن، در هر کجای عالم باشیم و در هر لباسی که باشیم، این سنن ظهور می کنند و اگر انسان متذکر تاریخ و رویدادهای قبلی باشد، می تواند شاهد باشد که همان وقایع که بر گذشتگان رخ داده، بر او نیز رخ خواهد داد. گویا فرزندان آدمی بنا بر عبرت گرفتن از تاریخ ندارند ...

هر تمدن و دولتی، اجلی دارد

نویسنده و پژوهشگر حوزه مطالعات فرهنگی، با اشاره به تفسیر آیه «إِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِثْلُهُ وَ تِلْكَ الْأَيَّامُ تُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ؛ اگر به شما آسیبی رسیده، آن قوم را نیز آسیبی نظیر آن رسید؛ و ما این روزها [ی شکست و پیروزی] را میان مردم به نوبت می گردانیم»، با توسل به ماجرای پیروزی مسلمانان در جنگ بدر و شکست آنان در احد، شرح داد: چگونه خداوند با نشان دادن «دست به دست شدن و چرخیدن» پیروزی و شکست بین مسلمانان و مشرکان، سنت تاریخی «اجل داشتن امم» را بیان کرده است.

وی در توضیح این سنت مهم الهی چنین گفت: درباره این آیه «تِلْكَ الْأَيَّامُ تُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ» از امام صادق(ع) سؤال کردند. امام صادق(ع) فرمودند: «از زمانی خداوند حضرت ادم را خلق کرده استف دو دولت وجود داشته است، دولتی دولت خداوند متعال و دیگری دولت ابلیس. پس دولت خداوند کجاست؟ آیا به دست کسی جز قائم(ع) است؟!» به عبارت دیگر امام متذکر سخن دیگری از امام باقر(ع) می شوند، که فرمودند: «دَوْلَتُنَا آخِرُ الدُّوَلِ...؛ دولت ما آخرین دولتهاست.

وی افزود: در دست خلق روزگار، طبق سنت خداوند متعال، دولتها به نوبت می گردد تا مردم آزمایش شوند، اهل ایمان معلوم و بازشناخته شوند... امام باقر(ع) در کلامشان می فرمایند که دولتها پشت دولتها می آیند تا وقتی دولت ما (دولت خداوند) امد کسی نباشد بگوید که اگر ما بودیم مانند این عمل می کردیم.

سروستانی در ادامه سخنانش اظهار داشت: خداوند متعال در آیه زیبایی در سوره اعراف می فرماید که: «برای هر امتی اجلی وجود دارد.» یعنی برای هر امتی عمری وجود دارد و قرار نیست هیچ کدام از امتهای به طور دائم وجود داشته باشند. خداوند در این آیه بیان می کند: «هنگامی که اجل آنها فرا رسید، نه لحظه ای تأخیر می کند و نه ساعتی جلو می افتد.» این همان سنت ثابت خداوند است: در عالم امکان برای جمیع موجودات، جزء و کل اجلی وجود دارد؛ «فواره چون بالا رود سرنگون شود.

وی تأکید کرد: همه فرهنگها و تمدنها، همه ی اقوام و ملل و همه ی ساکنان عالم امکان (جنّ انس، نبات، حیوان و... و.)، همه شان طبق تقدیر خداوند متعال اجلی دارند. هر کدام از اینها در ظرفی از زمان و مکان ماندگارند، این ظرف که پر شد، سقوط می کند و عمر آنها به میزان استعداد آنهاست.

پیوند با اسم حیّ، سبب بقا

سخنران با بیان این نکته که همه چیز فانی و نابود شونده است، تأکید کرد که تنها یک استثنا برای این موضوع وجود دارد که همان راز جاودانگی است.

وی گفت: هر چه نسبت و رابطه با اسم «حیّ» خداوند، اسم زندگی و ماندگاری بیشتر باشد، دوام شیء بیشتر می شود. بر اساس آیات و روایات، هر قوم، هر ملت، هر تمدن و هر انسانی رابطه و نسبتش با حضرت خداوندی لایزال که جاودانه است، بیشتر باشد، از جایی تغذیه می کند که گویی آب حیات خورده است، حیات و دوام پیدا می کند. چنانچه خداوند فرموده است: «كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ * وَ يَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ؛ همه چیز فانی است الا وجه ربّ پروردگار صاحب شکوه و اکرام تو.

وی بیان کرد: بنابراین همه چیز از بین می رود و تنها استثنا «وجه الله» است که وجه الله رابطه و نسبت با خود خداوند دارد و به این علت که خداوند الی الابد ماندگار است، هر چه رابطه با او نزدیک تر باشد، دوام و ماندگاری بیشتر است. در آیه ی دیگری نیز آمده است: «كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ؛ همه چیز نابود می شود الا وجه خداوند که حکم و فرمانروایی برای اوست و بازگشت همه چیز به سوی اوست لذا سنت ثابت و قطعی، مرگ است که شامل همگان می شود و دوام و بقا تا زمان مرگ، به نسبتی که با اسم حیّ برقرار است، باز می گردد. به عکس هر چه نسبت با فساد و تباهی و ظلم بیشتر باشد، سرعت مرگ و افول بیشتر می شود. ماندگار و افول تمدن ها هم از همین روست.

سردبیر ماهنامه موعود، با بیان آنکه «باطن»، «جان» و «امام» هر تمدن نشان دهنده ی میزان قوام و دوام تمدن هاست؛ اشاره کرد که بر این اساس، اگر امامان راهنمای الهی جلودار تمدنی باشند، با دوام ترند و در صورتی که پیشوای تمدنی ائمه ظلمه باشد، رو به تباهی خواهند رفت. (برای مطالعه ی بیشتر ن. ک به سخنرانی ایشان در نشست نود و دو /http://mastoor.ir/content/view/۶۹۰۲/۶۴)

وی تأکید کرد: تنها کسانی که دوام دارند، پیروان و شیعیان حقیقی اهل بیت(علیهم السلام) هستند که از جانب خداوند برای آنان رحمت وجود اهل بیت(ع) فرو فرستاده شده است. پس از این، سخنران، با استناد به آیات قرآن، عوامل هلاکت اقوام پیشین را شش عامل دانستند که هم گویای اسباب هلاک اقوام و هم بیانگر راه های نجات از هلاکت است.

این عوامل عبارتند از:

۱. ظلم؛ بر اساس آیه «و چه بسیار شهرها را که [مردمش] ستمکار بودند درهم شکستیم، و پس از آنها قومی دیگر پدید آوردیم» (انبیاء: ۱۱)

۲. تکذیب انبیاء و اوصیاء(علیهم السلام)؛ (آیات ۹-۱۳ قمر این مفهوم را درباره ی قوم نوح نبی(ع) بیان می کند)

۳. فساد در زمین (آیات ۸۰-۸۳ سوره ی اعراف که در بیان مجازات قوم لوط است)

۴. روی آوردن به دنیاپرستی؛ (چه بسیار شهرها که هلاکش کردیم، [زیرا] زندگی خوش، آنها را سرمست کرده بود. این است سراهیشان که پس از آنان جز برای عده کمی- مورد سکونت قرار نگرفته، و ماییم که وارث آنان بودیم. قصص: ۵۸)

۵. فساد مالی؛ (آیات ۹۰-۹۲ سوره اعراف که از افراد ثروتمند و متوّل و کافر قوم شعیب نبی(ع) سخن می گویند)

۶. اختلاف و تفرقه؛ (۴۶ انفال: و از خدا و پیامبرش اطاعت کنید و با هم نزاع نکنید که سست شوید و مهابت شما از بین برود، و صبر کنید که خدا با شکیبایان است.)

عوامل مرگبار را از میان ببرید!

مدیر مؤسسه موعود، در بخش آخر سخنان خود نکات مهمی را بیان کرد: برخی اوقات ما ناخواسته و ندانسته اعمالی را مرتکب می شویم به مرگ ما، ذلت ما، به فقیر شدنمان و بیمار شدنمان سرعت می بخشد.

وی افزود: بخش بزرگی از عوامل فاسدکننده جسم و جان ما و سبب ساز فقر و بیماری، ترس و ناامنی در عوامل فیزیکی نیست؛ بلکه در عوامل متافیزیکی است. ما به دنبال علاج بیماری می گردیم؛ نزد صد پزشک می رویم و درمان نمی شویم؛ چون میکروب را عامل بیماری می بینیم و چشم ما به عوامل فیزیکی عادت کرده است و قادر به شناسایی عوامل متافیزیکی نیستیم. در حالی که در قرآن و روایات، به دادن صدقه و احسان به والدین به عنوان عوامل زیاد شدن عمر و دفع بلا اشاره شده و در واقع دارد به همان قواعد عوامل متافیزیکی اشاره می کند.

شفیعی سروستانی بیان کرد: آنچه که در مناطق و اماکنی مثل اندلس اتفاق افتاده، حکایت می کند در دوره ای خداوند برای آنان مجالی به وجود آورد که سرزمینی را فتح کنند و نشانه هایی از حوزه ی تمدنی مسلمانان را ایجاد کنند که با همه ی نقایصش نسبت به تمام تمدن های بعد از خودشان سرآمد بودند، اما عوامل متعددی عمر آنها را کوتاه کرد و دیگر در اسپانیا دیگر نشانه ی آن حوزه ی فرهنگی و تمدنی نیست.

امروز هم ما در یکی از همان حوزه های فرهنگی و تمدنی زندگی می کنیم و باید گفت که این فرهنگ نیز مانا نیست. حوزه ی تمدنی غربی را عرض می کنم که ظلم در آن بیداد می کند، ملأ و متّرف در رأسش قرار گرفته، اسم حیّ خداوند را نمی شناسد و نسبتی با حضرت حجّت بن الحسن، امام مهدی(ع) ندارد و امروز و فردا فرو می ریزد و ترک های فروپاشی را بر تمام دیوارهای آن می توان دید. اگر می خواهید دولتی تشکیل بدهید، باید عناصر ماندگاری را در خود تقویت و عناصر میرانده را حذف کنید تا خداوند به شما رحم کند تا شاید امام رحمت برسد و ماندگاری همیشگی را نصیب ما کند؛ ان شاء الله.»

در حاشیه این نشست نمایشگاه محصولات موعود برقرار بود.

لازم به ذکر است حضور در سلسله نشستهای ماهانه موعود که در آخرین پنج شنبه هر ماه شمسی، برگزار می گردد، برای تمامی افراد آزاد است.